Archetype

Μεταπολεμική Αρχιτεκτονική Α'

Ηρώ Καραβία - 07/05/2025

Η αρχιτεκτονική μετά τον πόλεμο

Όταν ακούμε τον όρο ***"Μεταπολεμική Αρχιτεκτονική"*** ο νους μας πάει στην αρχιτεκτονική περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με τον όρο να αποτελεί και τίτλο του ρεύματος που εκδόθηκε εκείνη την περίοδο. Η ιστορία όμως συνεχίζεται και δυστυχώς οι πολιτικές διαδικασίες δε στέρησαν άλλη μια περίοδο πολέμου, σχεδόν 80 χρόνια μετά τη λήξη του προηγούμενου. Χωρίς να έχουμε καθαρά σημεία λήξης της τωρινής κατάστασης, πολλοί μπαίνουν σε ιδεατές απεικονίσεις της φαντασίας ή του AI για το πώς θα μοιάζει η μεταπολεμική περίοδος. Οι αφηγήσεις αυτές έρχονται από τους ανθρώπους που πλήχθηκαν από τον πόλεμο και έχασαν τα σπίτια τους, από τους ηγέτες που φαντασιώνονται μεγαδομές και πολεοδομίες υπεροχής και από κατασκευαστικές που ονειρεύονται περιβάλλοντα κερδοσκοπίας. Πολλές φορές όλες αυτές οι φαντασιώσεις αναφέρονται στην ίδια ακριβώς γεωγραφία.

Ποια είναι όμως τα χαρακτηριστικά της Μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής τα οποία ως τώρα γνωρίζουμε;

Ελπίδα για το μέλλον, φουτουριστικές προσομοιώσεις

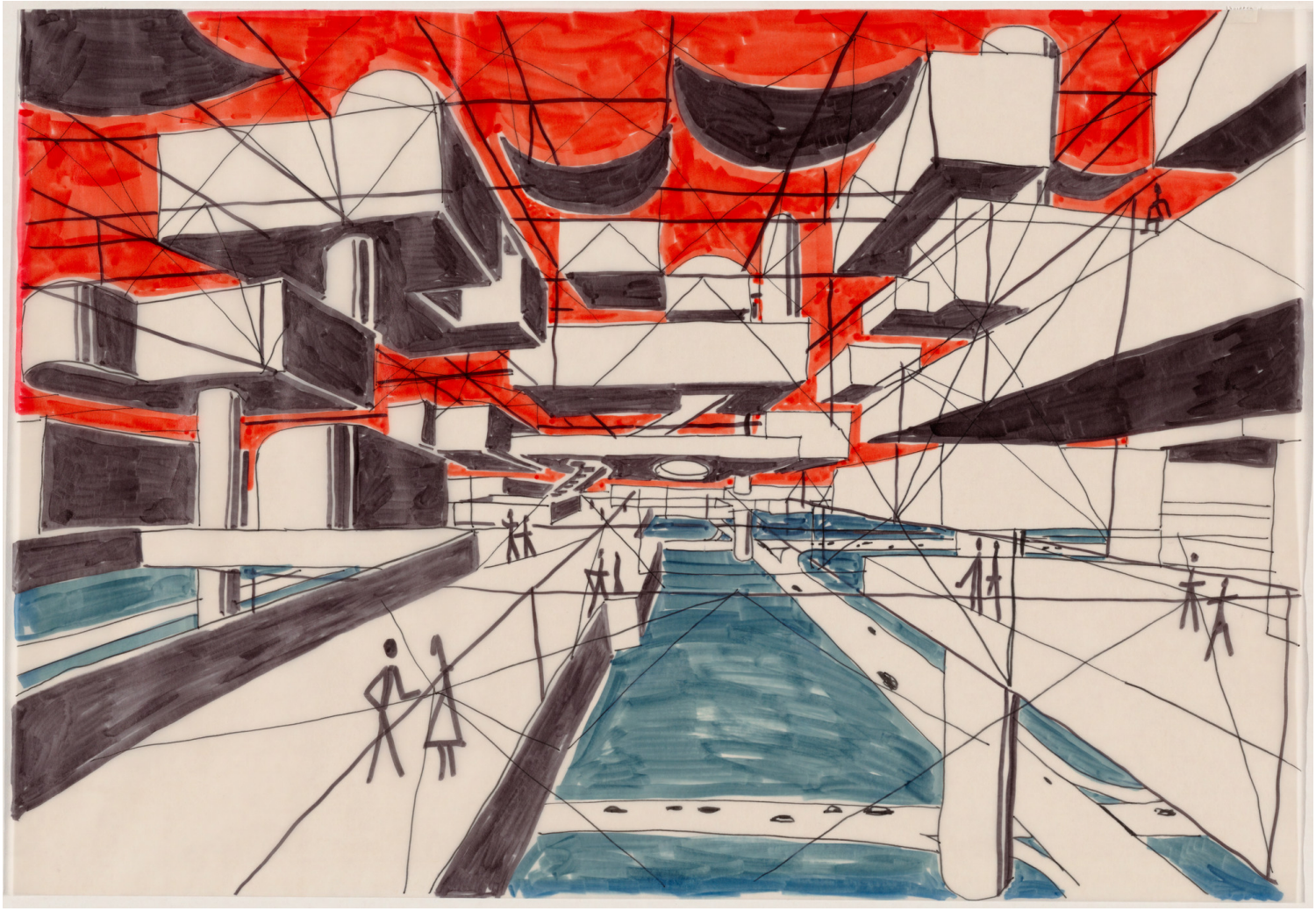

Yona Friedman - Spatial City (1958-1959) | Source: MoMA
Το Spatial City (Ville spatiale) είναι μια απραγματοποίητη θεωρητική κατασκευή εμπνευσμένη από το πρόβλημα στέγασης στη Γαλλία στα τέλη της δεκαετίας του 1950 και τη βαθιά πεποίθηση του Yona Friedman ότι ο σχεδιασμός και οι δομές στέγασης πρέπει να επιτρέπουν την ελεύθερη βούληση των ίδιων των κατοίκων.

Μετά από τέτοιες μεγαλειώδεις ρίξεις, το μόνο που μένει είναι η ελπίδα για ανάκαμψη και ένα καλύτερο μέλλον, ότι μάλλον μέσα από τις στάχτες του πολέμου θα αναγεννηθεί κάτι καλύτερο. Και ενώ ένα χωροταξικό μερίδιο βρισκόταν σε κατάσταση “παγωμένη” για ένα χρονικό διάστημα, ο υπόλοιπος κόσμος εξελισσόταν πολιτισμικά, θεσμικά, κοινωνιολογικά, τεχνολογικά κλπ. Έτσι, όταν η πληγμένη κοινωνική μερίδα βγαίνει από τη συνθήκη του πολέμου, νιώθει ότι έχει μείνει πίσω. Μέσα σε αυτή την ανασφάλεια υπάρχει μια γοητευτική συνθήκη ονειροπόλησης και ελπίδας της “ιδανικής” εξέλιξης.

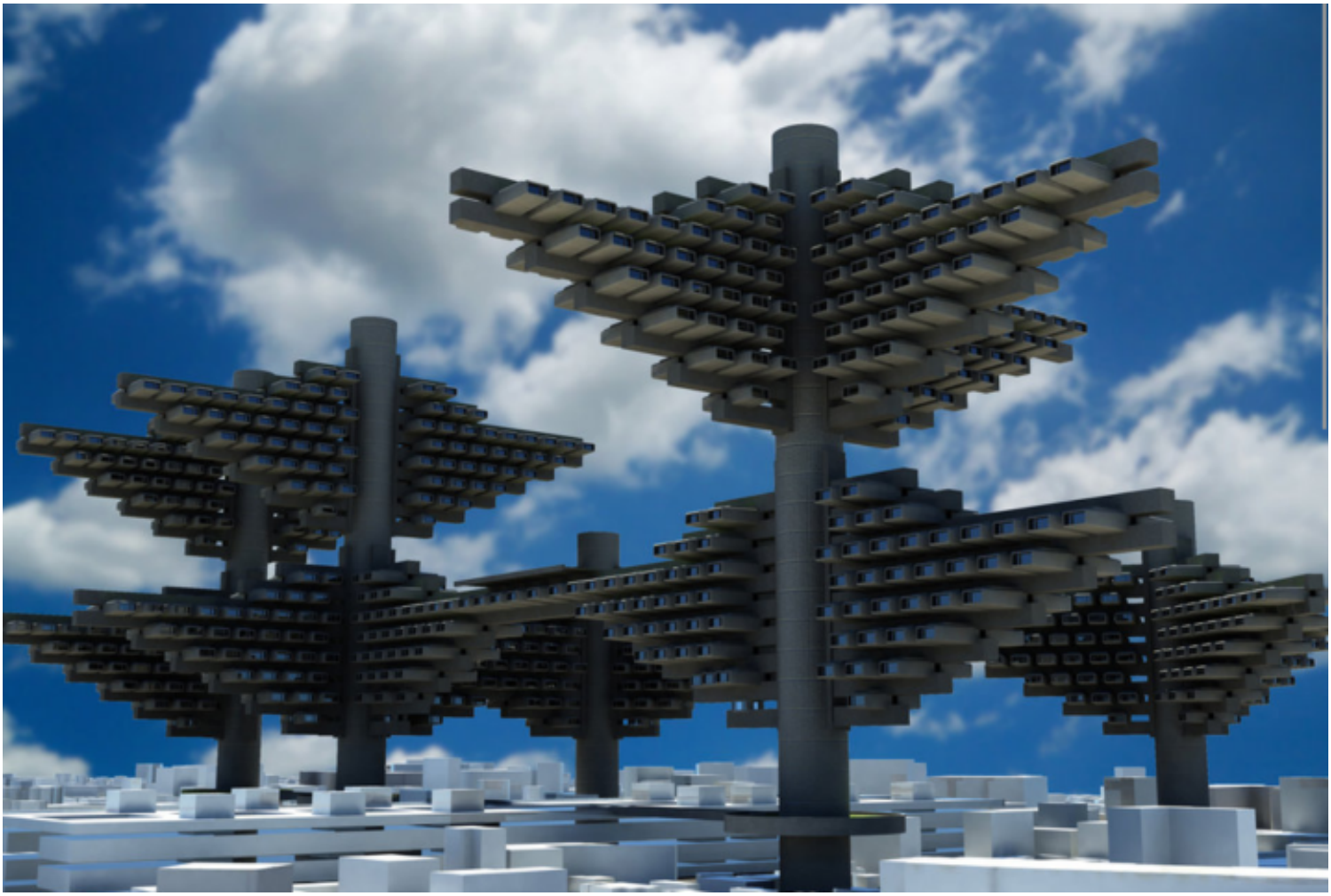

A still from Arata Isozaki’s video, “Shibuya Project: City in the Air.”

Τέτοιες φουτουριστικές φαντασιώσεις για ιδανικές πόλεις, μοντέλα κοινωνικής κατοικίας, φιλειρηνικής τεχνολογίας και πολιτείας, ακμάζουν δημιουργώντας νέες ιδεολογίες, ρεύματα, πολιτικές και θεωρίες. Σχετικές ιδεολογίες που ξεκίνησαν μετά τον Β’ Π.Π., ήταν η **Καταστασιακή Διεθνής** ή **Σιτουασιονιστική Διεθνής** (γαλλικά: Internationale situationniste) στην Ευρώπη, με έναρξη τη δεκαετία του 1950, και στην Ασία το κίνημα του **Μεταβολισμού** το 1960. Σήμερα, τα νέα μέσα και η εξελικτική πρόοδος υπόσχονται νέες φουτουριστικές αποτυπώσεις, επικεντρωμένες σε άλλα ιδανικά από αυτά του παρελθόντος.

AI generated sustainable city image | Image by Manas Bhatia | Source: designboom

Ανοικοδόμηση, ανάγκη ακμής και εξέλιξη

Berlin Reichstag. Image @f Wikimedia

Κάθε πόλη φέρει μία ιστορία. Η ιστορία αυτή γράφεται από τους ανθρώπους που τη ζουν, τη φτιάχνουν, την εξελίσσουν και τη χρωματίζουν, δημιουργώντας τις μικροεμπειρίες της ζωής της πόλης. Η ιστορία της κάθε πόλης είναι σημαντική και για κάθε άνθρωπο που την κατοικεί, γιατί οι εμπειρίες και οι αναμνήσεις του υπάρχουν έχοντας αυτήν ως αναφορά.

Warsaw after WW2

Η συνθήκη του πολέμου έρχεται για να καταστρέψει τις μνήμες και τη θύμηση της παλιάς ζωής, ενώ λειτουργεί ισοπεδωτικά διαγράφοντας τις εμπειρίες και τις ζωές που προϋπήρχαν. Στα συντρίμμια των παλιών πόλεων καλούνται να φτιαχτούν οι ζωές των νέων και παλαιών κατοίκων, οι κατοικίες τους, οι δουλειές τους, τα πάρκα τους κ.α. Νέα πολεοδομικά μοντέλα δημιουργούνται στις στάχτες των παλιών πόλεων. Στα πλαίσια της ανοικοδόμησης, πάντα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η συλλογική μνήμη και η ιστορικότητα του τόπου, η διατήρηση του βιώματος και η χωροθέτηση του “παλιού”, καθώς και η εξέλιξη και η ύπαρξη του καινούριου.

Warsaw today

Τεχνολογία, Υγεία και Οικολογία

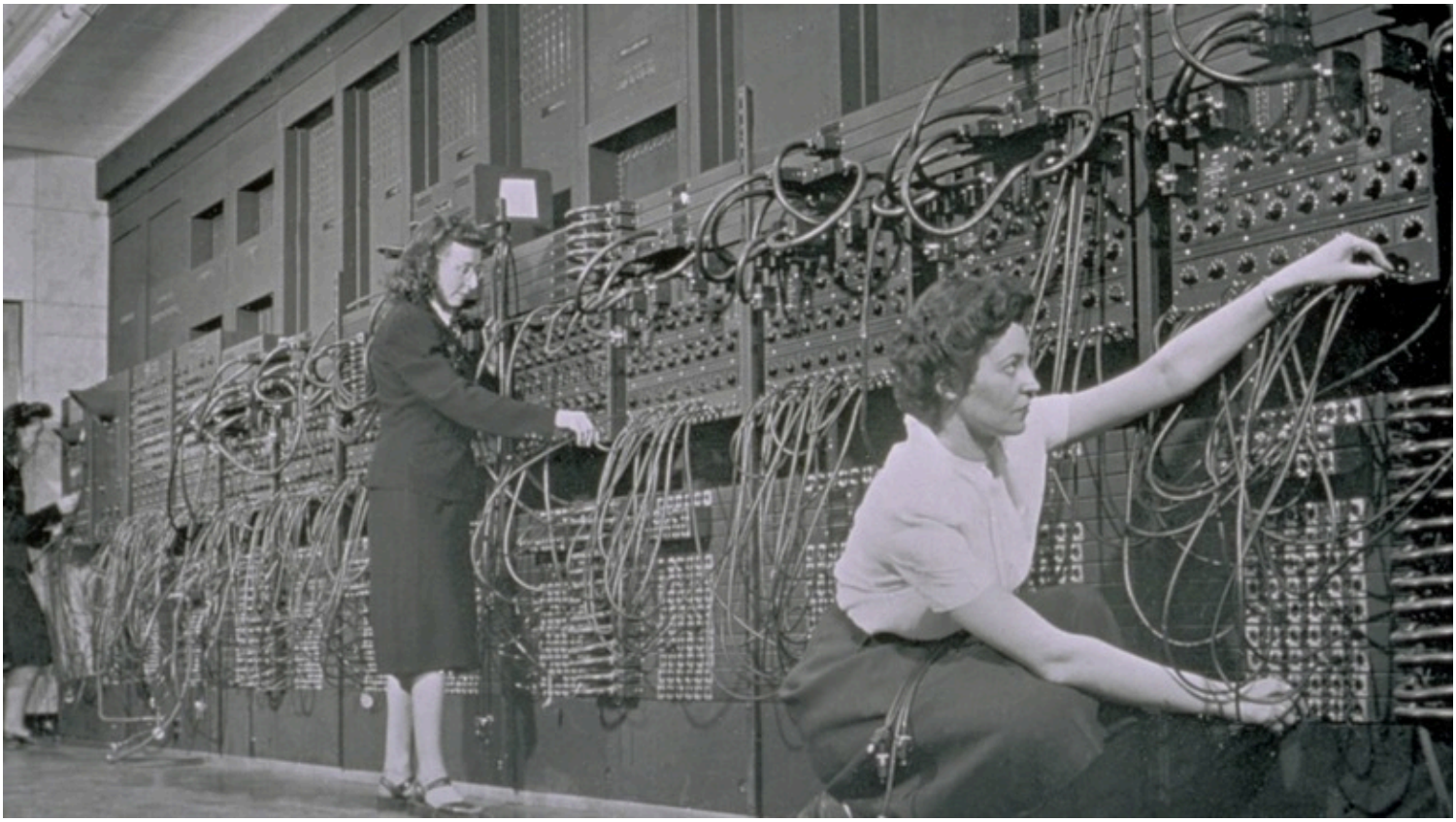

Computer technology after WW2

Η συνθήκη του πολέμου είναι αντίστοιχα καταστροφική σε χωροταξικό επίπεδο όσο και οι μεγάλες φυσικές καταστροφές, ωστόσο η μέγιστη διαφορά είναι ότι ο πόλεμος κινείται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και πλήττει πολιτισμικά, κοινωνικά, θεσμικά, δημογραφικά, μια τοπογραφική μερίδα. Για την ανάπτυξη όλων των πολεμικών τεχνικών, βασικοί “σύμμαχοι” είναι η τεχνολογία και η ιατρική που αναπτύσσονται ραγδαία κατά την πολεμική συνθήκη, δημιουργούνται ως αθέμιτα μέσα, μη ελεγχόμενα και με κανέναν ηθικό φραγμό.

Plane manufactory after WW2

Ταχύρρυθμα κατασκευαστικά μοντέλα στέγασης, ιατρικές αγωγές για την καταπολέμηση πόνου και την ενδυνάμωση, σίτιση, υπεράνθρωπων δυνατοτήτων και ψυχολογικού σθένους, τεχνολογίες AI για εντοπισμό, καταγραφή και παρακολούθηση, όπλα, χημικοί πόλεμοι, εξελιγμένα οχήματα, αεροσκάφη κ.α., είναι κάποια από τα τεχνολογικά βήματα που υλοποιούνται σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, χωρίς έλεγχο και χωρίς δεοντολογία, στον βωμό της νίκης του πολέμου. Ωστόσο, μετά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο είδαμε ότι όλη αυτή η αθέμιτη “πρόοδος” χρησιμοποιήθηκε υπέρ της ανθρωπότητας με εφαρμογές κυρίως στην ιατρική και την καταπολέμηση θανατηφόρων και χρόνιων νόσων. Έντονη εξέλιξη παρατηρήθηκε και στη βιομηχανία αμαξιών και οικοδομής, με τις νέες τεχνολογίες να λειτουργούν ραγδαία για την υλοποίηση του στόχου.

Μετά από μεγάλες καταστροφές, πολεοδομικές αλλά κυρίως δημογραφικές και οικολογικές, που κυρίως οφείλονται σε πυρηνικές επιθέσεις όπως για παράδειγμα η επίθεση Χιροσίμα-Ναγκασάκι, έρχεται ένας μεγάλος διάλογος αναφορικά με το πώς πρέπει να προστατεύεται το περιβάλλον για να μην έχει έντονες επιπτώσεις στην υγεία μας.

Δείτε επίσης:

Αρχιτεκτονικός Οδηγός για την Αθήνα 2024 | Μέρος Α'

Αρχιτεκτονικός Οδηγός για την Αθήνα 2024 | Μέρος Β'